

ความสัมพันธ์ระหว่างความคาดหวัง พฤติกรรมการเปิดรับสื่อ การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจ ต่อการเรียนการสอนออนไลน์ในระบบเปิด

The Relation of Expectation, Behavior of Media Exposure, Uses and Gratifications towards Massive Open Online Course

กริช โลหะสุวรรณ* และ ขจร ฝ้ายเทศ

Krich Lohasuwan* and Kajohn Fyeted

ภาควิชานิเทศศาสตร์และสารสนเทศศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพมหานคร ประเทศไทย
Communication Arts and Information Science, Faculty of Humanities, Kasetsart University, Bangkok Thailand

*Corresponding author, Email: nutouchkub@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาความคาดหวัง พฤติกรรมการเปิดรับสื่อ การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจจากการเรียนการสอนออนไลน์ในระบบเปิด (2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความคาดหวังกับพฤติกรรมการเปิดรับสื่อต่อการเรียนการสอนออนไลน์ระบบเปิด (3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเปิดรับสื่อกับการใช้ประโยชน์ต่อการเรียนการสอนออนไลน์ระบบเปิด และ (4) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเปิดรับสื่อกับความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนออนไลน์ระบบเปิด กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ที่เรียนออนไลน์จาก <http://www.thaimooc.org> จำนวน 82,774 คน จำนวนทั้งสิ้น 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ถดถอยอย่างง่าย และการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

ผลการวิจัยพบว่า (1) ความคาดหวังต่อการเรียนการสอนออนไลน์ในระบบเปิดอยู่ในระดับมากที่สุด ความคาดหวังต่อการเรียนการสอนออนไลน์ในระบบเปิด ด้านข้อมูลข่าวสารอยู่ในระดับมากที่สุด พฤติกรรมการเปิดรับสื่อต่อการเรียนการสอนระบบเปิดอยู่ในระดับมาก ประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนการสอนออนไลน์ระบบเปิดอยู่ในระดับมากที่สุด ความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนออนไลน์ระบบเปิดอยู่ในระดับมากที่สุด (2) ความสัมพันธ์ระหว่างความคาดหวังกับพฤติกรรมการเปิดรับสื่อต่อการเรียนการสอนออนไลน์ระบบเปิด มีความสัมพันธ์เชิงบวกเป็นไปในทิศทางเดียวกัน (3) ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเปิดรับสื่อกับการใช้ประโยชน์ต่อการเรียนการสอนออนไลน์ระบบเปิด มีความสัมพันธ์เชิงบวกเป็นไปในทิศทางเดียวกัน (4) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเปิดรับสื่อกับความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนออนไลน์ระบบเปิด มีความสัมพันธ์เชิงบวกเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

คำสำคัญ: ความคาดหวัง พฤติกรรมการเปิดรับสื่อ การใช้ประโยชน์ ความพึงพอใจ การเรียนการสอนออนไลน์ในระบบเปิด

Abstract

The study was a quantitative research. The objectives of the study were: 1) to investigate the uses and gratifications on massive open online course. 2) to investigate the relationship between the expectation and behavior of media exposure towards the massive open online course. 3) to investigate the relationship between the media exposure, uses and gratifications towards the massive open online course. 4) to investigate the relationship between the behavior of media exposure and satisfaction towards the massive open online course.

The sample of 400 persons was selected from total 82,774 attendants studying online via <http://www.thaimooc.org>. The questionnaires were used as a method of gathering data and the statistic matrix to estimate percentage, average with standard deviation, simple regression and multiple regression analysis with statistically significance at 0.05 level.

The result of study were as follows 1) The expectation, the satisfaction and uses and gratifications towards the massive open online course are at the maximum levels. 2) There is a positive correlation in both cases of the satisfaction and behaviors of media exposure towards massive open online course. 3) There is a positive correlation in both cases of the behaviors of media exposure and uses and gratifications towards the massive open online course. 4) There is a positive correlation in both cases of the behaviors of media exposure and satisfaction towards the massive open online course.

Keywords: *Expectation, Behavior of media exposure, Uses and gratifications, Satisfaction, Massive Open Online Course*

1. บทนำ

ในปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศได้เข้ามามีบทบาทในการพัฒนาทุกด้าน ในส่วนของการศึกษา เทคโนโลยีสารสนเทศ ก็มีบทบาทที่สำคัญในส่วนของความเป็นทั้งเครื่องมือหลัก และเครื่องมือสนับสนุนที่ต้องจัดหา และนำมาใช้ในการเรียนการสอนเพื่อให้เป็นไปตามลักษณะการศึกษา ตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติและนโยบายการจัดการศึกษาไทยในยุคไทยแลนด์ 4.0 ในบริบทการศึกษาเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนและแผนพัฒนาชาติยุทธศาสตร์ 20 ปี ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน มีเป้าหมายการพัฒนาที่มุ่งเน้นการยกระดับศักยภาพของประเทศในหลากหลายมิติบนพื้นฐานแนวคิด 3 ประการ ได้แก่ 1) ต่อยอดอดีตโดยมองกลับไปที่เราจะนำมาประยุกต์ผสมผสานกับเทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของเศรษฐกิจและสังคมสมัยใหม่ 2) ปรับปัจจุบันเพื่อปูทางสู่อนาคต ผ่านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศในมิติต่าง ๆ และ 3) สร้างคุณค่าใหม่ในอนาคต ด้วยการเพิ่มศักยภาพ พัฒนาคอร์สใหม่เพื่อตอบสนองต่อความต้องการต่อการพัฒนาทรัพยากรบุคคลผสมผสานกับยุทธศาสตร์ที่รองรับในอนาคต และยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อพัฒนาคนในทุกมิติและทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพมีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 เมื่อมองปัจจัยทางด้านการพัฒนาคนในยุคไทยแลนด์ 4.0 และแผนพัฒนาชาติยุทธศาสตร์ 20 ปี จึงจำเป็นที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาการศึกษาควรต้องเข้ามามีบทบาทและหน้าที่หลักในระบบการพัฒนา เทคโนโลยีและ

นวัตกรรมที่เข้ามาเกี่ยวข้องในการศึกษา ระบบการศึกษาที่รัฐให้ความสำคัญเป็นลำดับแรกได้แก่ การศึกษาในระดับอุดมศึกษา รวมไปถึงการศึกษาสายอาชีพและการศึกษาแบบต่อเนื่องนอกสถานศึกษา (Life-Long Learning) โดยต้องมีแผนการพัฒนาคนที่ถูกออกแบบมาให้สอดคล้องกันในทุกระดับและสาขา เพื่อการไปสู่เป้าหมายเดียวกัน ต้องมีการพัฒนาคนอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ เพื่อไปทำหน้าที่ต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับบริบทในอนาคต ให้คุณค่ากับทุกระดับการศึกษาและอาชีพ ซึ่งการปรับเปลี่ยนประเทศไทยไปสู่โมเดลไทยแลนด์ 4.0 การสร้างเด็กและเยาวชนไทยให้มีความรู้ความสามารถ มีทักษะในการประยุกต์เข้าถึงเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อให้ทันต่อความก้าวหน้าของเทคโนโลยีที่มีผลต่อการกำหนดคุณสมบัติและคุณภาพของแรงงาน ซึ่งเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ๆเหล่านี้จะมีประโยชน์ในการเพิ่มศักยภาพการแข่งขันในเวทีของเศรษฐกิจและสังคมโลกสมัยใหม่ ดังนั้นการจัดการศึกษาจึงต้องมีการเพิ่มเติมความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีใหม่ ๆ ในหลักสูตรการเรียนการสอน และปรับปรุงให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยี และหากจะกล่าวถึงเทคโนโลยีสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในลักษณะที่ชัดเจนที่สุดนั้นอยู่ในรูปผลิตภัณฑ์ของสื่อ ที่เรียกว่า สื่อการศึกษา ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันในวงการการศึกษาแล้วว่าสื่อการศึกษา โดยเฉพาะสื่อทางเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นส่วนสำคัญในการผลักดันให้กลไกการจัดการศึกษา การเรียนรู้ สามารถส่งผลโดยตรงให้กับผู้เรียนเข้าถึงองค์ความรู้ได้อย่างรวดเร็ว ได้อย่างกว้างขวางและเป็นผลต่อพัฒนาการเรียนรู้ได้มากที่สุด ซึ่งการศึกษาในยุคไทยแลนด์ 4.0 นี้ ผู้เรียนสามารถแสวงหาความรู้ด้วยตนเองจากสื่อการเรียนการสอนได้ทุกรูปแบบ ทั้งสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อดิจิทัล โดยเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะในการสืบค้นและใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ เนื่องจากข้อมูลในปัจจุบันมีจำนวนมาก ผู้เรียนจึงต้องมีความสามารถในการค้นหาและตรวจสอบความถูกต้องได้ (ยุทธศาสตร์ชาติ, 2561)

ในปัจจุบันประเทศไทยมีนโยบายของรัฐบาลเข้ามาสนับสนุนเพื่อยกระดับทางการศึกษานั้นคือ “แผนดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม” ที่ได้รับการร่วมมือกันระหว่างกระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมถึงกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ได้ร่วมมือกันพัฒนาการศึกษาแบบเปิดหรือ Thailand Massive Open Online Course (ThaiMOOC) ขึ้นซึ่งเป็นนวัตกรรมใหม่ของวงการการศึกษาโลกโดยนำเทคโนโลยี และวิธีการเรียนการสอนสมัยใหม่ผสมผสานให้คนสามารถเข้าถึงการศึกษาโดยผ่านช่องทางออนไลน์ กระแสของ MOOC เกิดขึ้นและได้รับความนิยมอย่างกว้างขวาง เนื่องจากมีมหาวิทยาลัยชั้นนำของโลกจำนวนมากใช้นวัตกรรมนี้ในการจัดการเรียนรู้ระบบการศึกษาของ MOOC แตกต่างจากการศึกษาทางไกลแบบเก่า คือ MOOC ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่อย่างการใช้อินเทอร์เน็ตและระบบคอมพิวเตอร์เข้ามาช่วย Thai MOOC ทำหน้าที่เป็นระบบและศูนย์กลางการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ระบบเปิดสำหรับมหาชนแห่งชาติ (Thai MOOC) เป็นสถาปัตยกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศกลางเพื่อรองรับ “การศึกษาระบบเปิดเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต” (Lifelong Learning Space) โดยมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ คือ 1) การพัฒนาระบบจัดการเรียนการสอนออนไลน์ในระบบเปิดที่สามารถรองรับผู้เรียนได้อย่างไม่จำกัดจำนวนที่มีระบบฐานข้อมูลผู้เรียน ประวัติการเรียนและหน่วยกิตสะสม พร้อมระบบการถ่ายโอนหน่วยกิต 2) การพัฒนามาตรฐานและแนวปฏิบัติการจัดการเรียนการสอน และการประกันคุณภาพการศึกษาระบบเปิดสำหรับมหาชน (MOOC) 3) การสร้างความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยและระหว่างมหาวิทยาลัยเพื่อการสร้างและหรือปรับปรุงสื่อรายวิชาให้เป็นลักษณะ MOOC และประสานความร่วมมือในการถ่ายโอนหน่วยกิตระหว่างสถาบันฯ 4) การพัฒนารายวิชา ประกอบด้วยสื่อการเรียนรู้ และกิจกรรมการเรียนรู้ ตามมาตรฐานคุณภาพและกระบวนการเรียนการสอนออนไลน์ระบบเปิดสำหรับมหาชน (MOOC) 5) การพัฒนาคลังข้อสอบเพื่อการวัดและประเมินผลการเรียน

รายวิชาในระบบ MOOC 6) การเก็บข้อมูลเพื่อการวิจัยและพัฒนากระบวนการ และระบบการเรียนการสอนให้มีคุณภาพมากขึ้น (ThaiMOOC, 2561 : ออนไลน์)

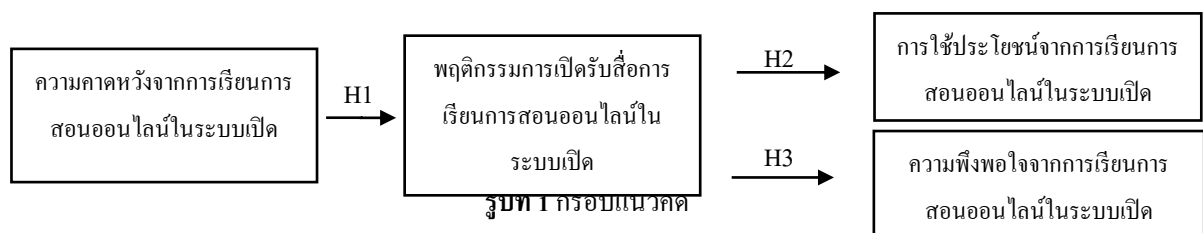
วิวัฒนาการของการเรียนการสอนซึ่งปรับเข้าสู่การศึกษาผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต จึงมีส่วนสำคัญในการเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิตและรูปแบบการเรียนรู้แบบใหม่ของคนในสังคมเป็นอย่างมาก โดยเป็นการบ่งชี้ว่าเครื่องมือการสื่อสารที่ได้รับความนิยมในขณะนี้ จะส่งผลต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ของคนในสังคม และสื่อเหล่านี้ยังเป็นแหล่งข้อมูลข่าวสารที่สามารถส่งต่อ รับรู้ และถ่ายทอดข่าวสาร เกี่ยวกับระบบการเรียนการสอนออนไลน์ในระบบเปิดสู่ผู้เรียน ได้อย่างง่ายดาย ซึ่งการส่งต่อข้อมูลข่าวสารอันเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน หรือผู้ที่ได้รับข้อมูลนั้น จะสามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อยอดทางการศึกษาได้อีกด้วย

ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความคาดหวัง พฤติกรรมการเปิดรับสื่อ การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนออนไลน์ในระบบเปิด เพื่อนำความสัมพันธ์ของผลทางการศึกษาวิจัยที่ได้รับนี้ไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาและปรับปรุง แก้ไข และเป็นแนวทางต่อผู้ศึกษาในปัจจุบัน รวมถึงสถาบันการศึกษาต่างๆ ได้มีการริเริ่มพัฒนาสื่อการเรียนการสอนออนไลน์ระบบเปิดให้มีความสอดคล้องต่อความต้องการของนักศึกษาหรือผู้ที่สนใจได้เกิดประสิทธิผลที่สุดในอนาคตต่อไป

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความคาดหวัง พฤติกรรมการเปิดรับสื่อ การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจจากการเรียนการสอนออนไลน์ในระบบเปิด
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความคาดหวังกับพฤติกรรมการเปิดรับสื่อต่อการเรียนการสอนออนไลน์ระบบเปิด
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเปิดรับสื่อกับการใช้ประโยชน์ต่อการเรียนการสอนออนไลน์ระบบเปิด
4. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการเปิดรับสื่อกับความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนออนไลน์ระบบเปิด

กรอบแนวคิด

3. วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

คือ ผู้ที่เรียนผ่านระบบการเรียนการสอนออนไลน์ในระบบเปิดจาก <http://thaimooc.org> จำนวน 82,774 คน ได้มีการกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยอาศัยสูตรของทาโร ยามาเน่ โดยมีระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 จะได้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 400 คน

2. ขั้นตอนการวิจัย

ผู้วิจัยใช้กลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยพิจารณาจากการตัดสินใจของผู้วิจัยในการเลือกกลุ่มตัวอย่างที่เรียนออนไลน์จาก www.thaimooc.org จำนวน 82,774 คน หลังจากนั้นใช้วิธีเลือกตัวอย่างแบบลูกโซ่ (Snowball Sampling) คือ การให้กลุ่มตัวอย่างที่ทำแบบสอบถามไปก่อนหน้านี้แบบสอบถามต่อไปยังบุคคลที่สามารถให้ข้อมูลได้เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างครบตามจำนวนที่ต้องการ

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในส่วนนี้ คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยใช้คำถามปลายปิด (Close-Ended Question) ซึ่งผู้วิจัยจะทำการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างประชาชนตามแบบสอบถามในขั้นตอนการเก็บข้อมูล โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 5 ส่วน ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการเปิดรับสื่อระบบการเรียนการสอนออนไลน์ในระบบเปิด ส่วนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับความคาดหวังต่อการเรียนการสอนออนไลน์ในระบบเปิด ส่วนที่ 4 คำถามเกี่ยวกับประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนการสอนออนไลน์ระบบเปิด ส่วนที่ 5 คำถามเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนออนไลน์ระบบเปิด

4. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ที่เรียนออนไลน์ผ่าน www.thaimooc.org จำนวน 82,774 คน โดยวิธีแจกแบบสอบถามออนไลน์ให้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้กรอกแบบสอบถามด้วยตัวเอง (Self-Administered Questionnaire) จนกลุ่มตัวอย่างครบ 400 คน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลแบบพรรณนา (Descriptive Statistic Analysis) ผู้วิจัยทำการแจกแจงความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

การวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistic Analysis) ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์หาค่าความสัมพันธ์ (Correlation) เพื่อทดสอบกลุ่มตัวแปรอิสระหลายตัวที่มีต่อตัวแปรตาม

4. ผลการวิจัย

1) ข้อมูลทั่วไปพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมาก เป็นเพศหญิง จำนวน 277 คน คิดเป็นร้อยละ 61.8 มีอายุน้อยกว่า 20 ปี จำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 42.6.5 มีการศึกษาในระดับปริญญาตรี จำนวน 189 คน คิดเป็นร้อยละ 47.3 เป็นนักเรียน/นักศึกษา จำนวน 138 คน คิดเป็นร้อยละ 34.5 มีรายได้ น้อยกว่า 10,000 บาทจำนวน 151 คน คิดเป็นร้อยละ 37.8 มีสถานภาพโสด จำนวน 255 คน คิดเป็นร้อยละ 63.8

2) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการเปิดรับสื่อการเรียนการสอนออนไลน์ในระบบเปิด พบว่าระดับความถี่ของพฤติกรรมการเปิดรับสื่อระบบการเรียนการสอนออนไลน์ในระบบเปิด มีค่าเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ใน

ระดับมาก (= 3.26) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานรวมอยู่ที่ 0.61 เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า Facebook มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (= 4.27) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานรวมอยู่ที่ 0.89

3) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคาดหวังต่อการเรียนการสอนออนไลน์ในระบบเปิด พบว่า ความคาดหวังต่อการเรียนการสอนออนไลน์ในระบบเปิด พบว่า ความคาดหวังต่อการเรียนการสอนออนไลน์ในระบบเปิด มีค่าเฉลี่ยในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด (= 4.19) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานรวมอยู่ที่ 0.57 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านข้อมูลข่าวสาร มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (= 4.33) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานรวมอยู่ที่ 0.65 รองลงมาคือ ด้านลักษณะการใช้งาน มีค่าเฉลี่ย (= 4.31) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานรวมอยู่ที่ 0.64 และน้อยที่สุดคือ ด้านการสร้างปฏิสัมพันธ์ทางสังคม มีค่าเฉลี่ย (= 3.97) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานรวมอยู่ที่ 0.76

4) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับประโยชน์ที่ได้รับ พบว่า พบว่า ระดับความถี่ของประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนการสอนออนไลน์ระบบเปิด มีค่าเฉลี่ยในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด (= 4.05) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานรวมอยู่ที่ 0.69 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า การใช้ประโยชน์ด้านลักษณะการใช้งาน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (= 4.18) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานรวมอยู่ที่ 0.64 รองลงมาคือ การใช้ประโยชน์ด้านเนื้อหา มีค่าเฉลี่ย (= 4.05) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานรวมอยู่ที่ 0.69 และน้อยที่สุดคือ ด้านการสร้างปฏิสัมพันธ์ทางสังคมมีค่าเฉลี่ย (= 3.91) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานรวมอยู่ที่ 0.72

5) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนออนไลน์ระบบเปิด พบว่า ความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนออนไลน์ระบบเปิด มีค่าเฉลี่ยในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด (= 4.03) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานรวมอยู่ที่ 0.62 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านข้อมูลข่าวสาร มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (= 4.09) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานรวมอยู่ที่ 0.68 รองลงมาคือ ด้านลักษณะการใช้งาน มีค่าเฉลี่ย (= 4.08) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานรวมอยู่ที่ 0.69 และน้อยที่สุดคือ ด้านความบันเทิง มีค่าเฉลี่ย (= 3.87) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานรวมอยู่ที่ 0.82

การวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน

สมมติฐานที่ 1 ความคาดหวังจากการเรียนการสอนออนไลน์ในระบบเปิดมีความสัมพันธ์กับ พฤติกรรมการเปิดรับสื่อการเรียนการสอนออนไลน์ในระบบเปิด พบว่า มีค่า อยู่ระหว่าง 0.203 ถึง 0.847 โดยความคาดหวังจากการเรียนการสอนออนไลน์ในระบบเปิด ด้านการสร้างปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และ ด้านความบันเทิง มีความสัมพันธ์กับ พฤติกรรมการเปิดรับสื่อการเรียนการสอนออนไลน์ในระบบเปิด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่ง ความคาดหวัง ด้านการสร้างปฏิสัมพันธ์ทางสังคม มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการเปิดรับสื่อการเรียนการสอนออนไลน์ในระบบเปิดในทิศทางเดียวกัน ($t=0.382$) ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าผู้เรียนผ่านระบบการเรียนการสอนออนไลน์ในระบบเปิดมีความคาดหวังในด้านการสร้างปฏิสัมพันธ์ทางสังคมจึงเกิดพฤติกรรมการเปิดรับสื่อจากระบบการเรียนการสอนออนไลน์ในระบบเปิด

สมมติฐานที่ 2 พฤติกรรมการเปิดรับสื่อการเรียนการสอนออนไลน์ในระบบเปิดมีความสัมพันธ์กับ การใช้ประโยชน์จากการเรียนการสอนออนไลน์ในระบบเปิด พบว่าอยู่ระหว่าง 0.361 ถึง 0.750 โดยพฤติกรรมการเปิดรับสื่อการเรียนการสอนออนไลน์ในระบบเปิด ด้านประเภทของสื่อ และด้านช่องทางการแสวงหาข้อมูลมีความสัมพันธ์กับการใช้ประโยชน์จากการเรียนการสอนออนไลน์ในระบบเปิด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่ง พฤติกรรมการเปิดรับสื่อ ด้านประเภทของสื่อ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการใช้ประโยชน์จากการเรียนการสอนออนไลน์ในระบบเปิดในทิศทางเดียวกัน ($t=0.406$) และ พฤติกรรมการเปิดรับสื่อ ด้านช่องทางการแสวงหาข้อมูลมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับ

การใช้ประโยชน์จากการเรียนการสอนออนไลน์ในระบบเปิดในทิศทางเดียวกัน ($r=0.361$) ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าประเภทของสื่อที่มีการเปิดรับนั้นส่งผลต่อการใช้ประโยชน์ของผู้เรียนผ่านระบบการเรียนการสอนออนไลน์ในระบบเปิด

สมมติฐานที่ 3 พฤติกรรมการเปิดรับสื่อการเรียนการสอนออนไลน์ในระบบเปิดมีความสัมพันธ์กับ ความพึงพอใจจากการเรียนการสอนออนไลน์ในระบบเปิด พบว่า มีค่าอยู่ระหว่าง 0.328 ถึง 0.750 โดย พฤติกรรมการเปิดรับสื่อการเรียนการสอนออนไลน์ในระบบเปิด ด้านประเภทของสื่อ และด้านช่องทางการแสวงหาข้อมูลมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจจากการเรียนการสอนออนไลน์ในระบบเปิด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่ง พฤติกรรมการเปิดรับสื่อ ด้านประเภทของสื่อ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความพึงพอใจจากการเรียนการสอนออนไลน์ในระบบเปิด ในทิศทางเดียวกัน ($r=0.328$) และ พฤติกรรมการเปิดรับสื่อ ด้านช่องทางการแสวงหาข้อมูล มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความพึงพอใจจากการเรียนการสอนออนไลน์ในระบบเปิดในทิศทางเดียวกัน ($r=0.332$) ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าประเภทของสื่อที่เปิดรับและช่องทางการแสวงหาข้อมูลนั้นส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้เรียนผ่านระบบการเรียนการสอนออนไลน์ในระบบเปิด

5. อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างความคาดหวัง พฤติกรรมการเปิดรับสื่อ การใช้ประโยชน์และความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนออนไลน์ในระบบเปิด” สามารถอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

สมมติฐานการวิจัยที่ 1 ความคาดหวังจากการเรียนการสอนออนไลน์ในระบบเปิดมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเปิดรับสื่อการเรียนการสอนออนไลน์ในระบบเปิด

จากผลการศึกษาพบว่า ความคาดหวังโดยรวมจากการเรียนการสอนออนไลน์ในระบบเปิดมีความสัมพันธ์กับ พฤติกรรมการเปิดรับสื่อการเรียนการสอนออนไลน์ในระบบเปิด ซึ่งประกอบไปด้วย ความคาดหวังโดยรวม ความคาดหวังด้านข้อมูล ความคาดหวังด้านรูปแบบ ความคาดหวังด้านปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และความคาดหวังด้านความบันเทิง ความสัมพันธ์ดังกล่าวมีค่าเป็นบวก นั่นคือ ความคาดหวังจากการเรียนการสอนออนไลน์ในระบบเปิดในแต่ละด้านสูง พฤติกรรมการเปิดรับสื่อการเรียนการสอนออนไลน์ในระบบเปิดก็จะสูงตามไปด้วย ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีความคาดหวังจากสื่อ (Expectancy-Value Theory) ที่อธิบายว่า พฤติกรรมของผู้รับสารมีการใช้สื่ออย่างมีเป้าหมายและเหตุผลและเป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นอย่างตั้งใจและมีการคาดหมายไว้ล่วงหน้าถึงผลที่จะได้รับ อัลเฟรด ชูทส์ (Alfred Schuts, 1972, อ้างถึงใน ชุบล เบ็ญจรงค์กิจ, 2534, น. 92)

สอดคล้องกับงานวิจัยของ อริชัย อรรถอุดม (2545) ศึกษาเรื่อง “ความคาดหวังความพึงพอใจในการใช้บริการระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ในการทำงานและสมัครงานของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร” ได้อธิบายไว้ว่าความคาดหวังจากการหางานและสมัครงานผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้บริการการหางาน และสมัครงานผ่านระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต

และสอดคล้องกับทฤษฎีความคาดหวังจากสื่อ (Expectancy Theory) ของพัลล์มกรีน และ เรเบอร์น ได้อธิบายไว้ว่า การใช้สื่อของผู้รับสารเกิดจากการผสมผสานระหว่าง การรับรู้ว่าการกระทำพฤติกรรมดังกล่าวแล้ว ตนเองจะได้รับผลและประโยชน์อย่างไรจากสื่อ รวมถึงความชื่นชอบส่วนตัว (Value) ที่ผู้รับสารคาดการณ์ไว้แล้ว

สมมติฐานการวิจัยที่ 2 พฤติกรรมการเปิดรับสื่อการเรียนการสอนออนไลน์ในระบบเปิดมีความสัมพันธ์กับการใช้ประโยชน์จากการเรียนการสอนออนไลน์ในระบบเปิด

จากผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมการเปิดรับสื่อการเรียนการสอนออนไลน์ในระบบเปิด มีความสัมพันธ์กับการใช้ประโยชน์จากการเรียนการสอนออนไลน์ในระบบเปิดโดยรวม ซึ่งประกอบไปด้วย การใช้ประโยชน์โดยรวม การใช้ประโยชน์ด้านข้อมูล การใช้ประโยชน์ด้านรูปแบบ การใช้ประโยชน์ด้านปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และการใช้ประโยชน์ด้านความบันเทิง ความสัมพันธ์ดังกล่าวมีค่าเป็นบวก นั่นคือ การใช้ประโยชน์จากการเรียนการสอนออนไลน์ในระบบเปิดในแต่ละด้านสูง พฤติกรรมการเปิดรับสื่อการเรียนการสอนออนไลน์ในระบบเปิดก็จะสูงตามไปด้วย ซึ่งสอดคล้องกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกเปิดรับข่าวสารของ Hunt and Ruben (1993 อ้างใน ประมว สตะเวทิน, 2546) กล่าวว่าบุคคลจะเลือกเปิดรับข่าวสารเพื่อตอบสนองความต้องการ เพื่อให้ได้ข่าวสาร รสนิยม การยอมรับ และความพอใจ ฯลฯ และนำสารเหล่านั้นไปใช้ประโยชน์ (Utility) โดยการเข้าใจเลือกใช้และจดจำ สิ่งที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้

ซึ่งสอดคล้องกับวิจัยของ นิตยา ศรีคง (2557) ได้ศึกษาเรื่อง “พฤติกรรมการเปิดรับ ความพึงพอใจ และการใช้ประโยชน์ จากหนังสือพิมพ์ออนไลน์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏในกลุ่มสหวิทยาลัยรัตน โกสินทร์” พบว่า นักศึกษาที่อ่านสิ่งพิมพ์ออนไลน์จะเลือกอ่านแต่เรื่องที่สนใจ โดยนักศึกษาส่วนใหญ่อ่านหนังสือพิมพ์ออนไลน์ที่บ้าน เฉพาะเรื่องที่สนใจ โดยนิยมอ่านข่าวบันเทิงมากที่สุด ในด้านความพึงพอใจพบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาพบว่ามีความพึงพอใจในการประหยัดค่าใช้จ่าย สามารถย้อนกลับมาดูได้ใหม่ตามความต้องการ และได้รับข้อมูลข่าวสารที่มีความหลากหลายทั้งในและต่างประเทศ และด้านความคาดหวังจากการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจจากการอ่านหนังสือพิมพ์ออนไลน์พบว่าอยู่ในระดับมาก โดยส่วนมากใช้เพื่อติดตามข่าวสาร ความเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้นในแต่ละวัน ให้ทันเหตุการณ์อยู่เสมอ และเพื่อประโยชน์ในการแสวงหาข้อมูลข่าวสารย้อนหลัง และเพื่อความบันเทิง ผ่อนคลายความตึงเครียด

สมมติฐานการวิจัยที่ 3 พฤติกรรมการเปิดรับสื่อการเรียนการสอนออนไลน์ในระบบเปิดมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจจากการเรียนการสอนออนไลน์ในระบบเปิด

จากผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมการเปิดรับสื่อการเรียนการสอนออนไลน์ในระบบเปิดมีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจจากการเรียนการสอนออนไลน์ในระบบเปิดโดยรวม ซึ่งประกอบไปด้วย ความพึงพอใจโดยรวม ความพึงพอใจด้านผู้บรรยาย ความพึงพอใจด้านข้อมูล ความพึงพอใจด้านรูปแบบ ความพึงพอใจด้านปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และความพึงพอใจด้านความบันเทิง ความสัมพันธ์ดังกล่าวมีค่าเป็นบวก นั่นคือ ความพึงพอใจจากการเรียนการสอนออนไลน์ในระบบเปิดในแต่ละด้านสูง พฤติกรรมการเปิดรับสื่อการเรียนการสอนออนไลน์ในระบบเปิดก็จะสูงตามไปด้วย ซึ่งสอดคล้องกับวิจัยของ Zixiu Guo , F.B.Tan and Kenneth Cheung (2010) ศึกษาเรื่อง “Student’s Uses and Gratifications for Using Computer-Mediated Communication Media in Learning Contexts” พบว่าการใช้ประโยชน์และความพึงพอใจ การค้นคว้าข้อมูล ความสะดวกสบาย ภาวะการเชื่อมต่อ ปัญหาและการแก้ปัญหา รูปแบบการจัดการ สังคมปัจจุบัน และบทบาททางสังคม มีความสัมพันธ์กัน

และยังสอดคล้องกับวิจัยของ ปัทมาพร สัมไทย (2558) ศึกษาเรื่อง “การเปิดรับสื่อ ความคาดหวังและความพึงพอใจต่อสื่อประชาสัมพันธ์ภายในองค์กรของบุคลากรคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์” ได้อธิบายไว้

ว่า พฤติกรรมในการเปิดรับข่าวสารของบุคคล นั้นมีผลต่อความพึงพอใจในการเปิดรับข่าวสารจากสื่อประชาสัมพันธ์ ซึ่งถือมีความสัมพันธ์กัน เนื่องจากมนุษย์เมื่อมีความพึงพอใจต่อสิ่งใดแล้วก็จะยอมที่จะมีความ ต้องการในสิ่งนั้น เช่นเดียวกับการเปิดรับข่าวสารจากสื่อประชาสัมพันธ์เมื่อบุคลากรของคณะ แพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มีการเปิดรับข่าวสารจากสื่ออื่น ๆ มาก ๆ หรือสม่ำเสมอจะมีความพึงพอใจต่อการเปิดรับข่าวสารจากสื่ออื่น ๆ เพิ่มมากขึ้น แต่หากบุคลากรคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มีการเปิดรับข่าวสารจากสื่อ ความพึงพอใจในการเปิดรับข่าวสารจากสื่ออื่นจะลดลงไปด้วย

6. เอกสารอ้างอิง

- จุฑาทิพย์ โปธิลังกา.(2557). *ความคาดหวัง ความพึงพอใจและคุณภาพการให้บริการ : กรณีศึกษา สำนักทะเบียนและประมวลผล มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*. (การค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต).
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. คณะบริหารธุรกิจ, วิชาเอกการจัดการทั่วไป.
- นิตยา ศรีคง. (2557). *พฤติกรรมการเปิดรับ ความพึงพอใจ และการใช้ประโยชน์ จากหนังสือพิมพ์ออนไลน์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏในกลุ่มมหาวิทยาลัยรัตน โกสินทร์*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต).
มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- ยุทธศาสตร์ชาติ. (ออนไลน์). (2561). แหล่งที่มา: http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2561/A/082/T_0001.PDF?fbclid=IwAR0H-yruzJdLCEZI9Q5Btujl3YxVtNB94mYYAZ9njNW5-xgitek0oZacdM. [13 ตุลาคม 2561].
- ประมศ ตตะเวทิน.(2546). *การสื่อสารมวลชน กระบวนการและทฤษฎี*. ภาพพิมพ์, กรุงเทพฯ
- ปัทมาพร สัมไทย. (2558). *การเปิดรับสื่อ ความคาดหวังและความพึงพอใจต่อสื่อประชาสัมพันธ์ภายในองค์กรของบุคลากรคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต).
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน, สาขาการจัดการการสื่อสารองค์กร.
- ยุบล เบ็ญรงค์กิจ. (2534). *การวิเคราะห์ผู้รับสาร*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อริชัย อรรถอุดม. (2558). *พฤติกรรมการเปิดรับและความพึงพอใจของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร ที่มีต่อรายการยกทัพข่าวเช้าทางสถานีโทรทัศน์ช่อง PPTV*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต).
- Zixiu Guo , F.B.Tan and Kenneth Cheung.(2010). *Student's Uses and Gratifications for Using Computer-Mediated Communication Media in Learning Contexts*. Communications of the Association for Information Systems.
- Vincent, R. C. and Basil, M. D. (1997). College students' news gratifications, media use, and current events Knowledge. *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 41(3). 380-392 Retrieved from: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/08838159709364414>.
- ThaiMOOC. *ความเป็นมา ThaiMOOC*. (ออนไลน์). แหล่งที่มา: <http://mooc.thaicyberu.go.th/about-us/#1542610134319-83b83e16-db17>. [11 พฤศจิกายน 2561].